

Angående överenskommelse om samverkan Region Halland

Nuläge

Garnisons- och Luftvärnsmuseet befinner sig i en utvecklingsfas med samtal om ökad samverkan med både Halmstads kommun och Region Halland, då verksamheten idag främst stöttas med statligt bidrag. Verksamheten har tidigare stått inför ett "vara, eller icke vara" där man i dialog med politiker och andra kulturhistoriska aktörer enats om att verksamheten bör bevaras och stärkas (se bilaga 1 samt bilaga 2). En grundförutsättning för utvecklad verksamhet är just en överenskommelse om samverkan med regionen.

Organisation

Garnisons- och Luftvärnsmuseet drivs som en ideell förening med fem medlemmar:

- Halmstads kommun (som innehar ordförandeposten, Johan Rydén)
- Försvarsmakten representerad av Luftvärnsregementet Lv 6 (Lars Lindén)
- Stiftelsen Hallands Läns museer (Curry Heimann)
- Luftvärnsregementets kamratförening (Thomas Persson)
- Hallands regementes- och Hallandsbrigadens kamratförening (Gunnar Ohlsén)

Region Halland samt Länsstyrelsen får enligt föreningens stadgar lov att sitta i styrelsen, men gör det inte idag.

Garnisons- och Luftvärnsmuseet har två fast anställda, en museichef samt en museipedagog. Båda tjänstgör 50%. Vidare har museet några timanställda guider som går in under högsäsongen samt vid behov. Regelbundet projektanställs medarbetare i samband med att museet beviljas särskilda projektmedel. Exempelvis har en registrator anställts på 50% under 6 månader 2017 för att registrera föremål i Primus. Till museets förfogande finns också en volontärgrupp om nio medlemmar, med bakgrund inom garnisonen i Halmstad, vilka deltar i mindre insatser. För statens rikssamling av luftvärnskanoner, som förvaltas i tre stora magasin strax utanför Halmstad, finns en rustmästare fast anställd av Armémuseum på 25%.

Finansiering

Garnisons- och Luftvärnsmuseet finansieras huvudsakligen av statligt bidrag från myndigheten Statens Försvarshistoriska Museer (SFHM) som söks varje år. Det är enbart museer som är kvalificerade nog att vara medlemmar i den rikstäckande organisationen Sveriges Militärhistoriska Arv (SMHA) som får lov att ansöka om bidrag hos SFHM. Totalt rör det sig om ca 25 museer i hela Sverige, där Armémuseum och Flygvapenmuseum är kända flaggskepp. Garnisons- och Luftvärnsmuseet är det enda militärhistoriska museet i Halland.

SFHM vidhåller en av regeringen beslutad politik, att de militärhistoriska museerna på sikt ska finansieras genom att stå på tre ben: det statliga, det regionala och det lokala.

Budgerade intäkter 2017	
Bidrag från SFHM	900 000kr
Bidrag från Halmstads kommun	70 000kr
Bidrag från landsting/region	-
Övriga bidrag/sponsormedel: Samarbetsavtal med Lv 6	40 000kr
Inträdesavgifter	65 000kr
Försäljning	8 000kr
Finansiella intäkter	-
Övriga intäkter	-
Summa intäkter	1 083 000kr

Strategisk plan för utveckling i ett halländskt perspektiv

Garnisons- och Luftvärnsmuseet har de senaste åren arbetat utifrån en långsiktig verksamhetsplan och vision (se bilaga 3) som får betraktas som strategisk plan. Då museet under 2016-2017 har uppnått vissa delmål i planen, såsom förnyad basutställning och satsning på pedagogik genom anställning av en museipedagog, ska ett uppdaterat dokument framarbetas och presenteras av museistyrelsen 2018, men som det framgår i befintligt dokument så utgår museets långsiktiga verksamhetsplan ständigt från Region Hallands riktlinjer. Det halländska perspektivet togs därför i stor beaktning redan vid produktionen av museet nyinvidga basutställning *Världskrig - och en brudklänning. En utställning om beredskapstidens Halland* (2016). Hallands kulturplan väger mycket tungt för verksamhetens syn på framtiden.

I museets vision finns ett uttalat mål att utveckla Garnisons- och Luftvärnsmuseet till *Hallands militärhistoriska museum*, vilket inte enbart ska rymma historien om regementet, utan också täcka Hallands militärhistoria från 1000-talet och framåt. Kring halländsk krigshistoria finns ett stort tomrum att fylla, i den mening att det för tillfället inte finns någon tydlig utställning eller motsvarande som belyser ämnet. Som enda militärhistoriska museum i Halland finns det en uppenbar logik i att utveckla verksamheten i den här riktningen, naturligtvis i samarbete med exempelvis Hallands Kulturhistoriska Museum och andra aktörer.

Även museets unika illustrationssamling med 91:an Karlsson, som är en pionjärfigur inom svensk seriekultur, bör utvecklas i linje med det konstintresse som frodas i Halland. Samtidigt bör påpekas att SFHM senaste tiden har betonat vikten av att museet bättre bör utnyttja positionen som förvaltare av en statlig rikssamling (en av tre samlingar utplacerade i landet), alltså luftvärnssamlingen. Det är en unik och nästintill komplett samling av svensk industrihistoria som väcker både nationellt och internationellt intresse. Objekt ur samlingen bör lyftas fram ur magasineringen och tillgängliggöras för allmänheten. Och att utveckla museets attraktionskraft även nationellt, gynnar så klart kulturarvsturismen i hela länet.

Sammantaget – museet eftersträvar ett halländskt perspektiv för hela verksamheten, på ett område som det finns ett uttalat behov kring. Vi anser att en samverkan med Region Halland är av avsevärd betydelse och ser fram emot vidare dialog.

Caroline Pamucina, museichef

Kulturarv Hallands gemensamma uppfattning angående Garnisons och luftvärnsmuseet (GLM).

Kulturarv Halland träffade den 5 oktober representanter för styrelsen för GLM samt fick en dragning av museichef Caroline Mårtensson. Frågan som ställdes var; *GLM – utveckla eller avveckla?* Gruppen tog inte ställning i fråga om organisation, finansiering etc, utan bara om själva sakinnehållet.

Kulturarv Hallands har enats om en bedömning:

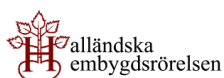
Det finns ett behov av en fortsatt militär/krigshistorisk kompetens i Halland, och av de samlingar och arkiv som idag finns på GLM. Det finns ett behov av en plattform för att belysa och problematisera krig, kriser och konflikter och dess följdverkningar ur både ett historiskt och samtidsperspektiv. Den militära närvaron i Halland och Halmstad har under lång tid varit markant och har haft en stor inverkan på regionens utveckling.

Kulturarv Halland är den regionala expertgruppen för kulturarv och består av alla offentligt finansierade aktörer verksamma inom kulturarvsområdet.

HALLANDS KONSTMUSEUM

HALLANDS
ARKIVFÖRBUND

Ytterligare kommentarer från mötet:

- "Tidigare har flera förändringar genomförts, t ex flytten ut från regementsområdet och att öppna för allmänheten. Men det räcker inte. Museistyrelsen har därför tagit fram en långsiktig verksamhetsplan och en framtidsvision."
- GLM drivs idag som en ideell förening, men både namn, lokaler och organisationsform kan ändras, ingenting är hugget i sten.
- Flygvapenmuseum, Armémuseum och Marinmuseum tillhör gräddan av svenska museer, att ingå i deras nätverk (SMHA) kan vara av nytta för Halland.
- GLM bör utvecklas från att vara ett regementsmuseum och mot att bli ett mer generellt Militärhistoriskt eller Krigshistoriskt museum eller motsvarande.
- GLM bör också fortsatt arbeta med regementets/garnisonens historia och betydelse i första hand för Halmstad stad. Det är en balansgång mellan det lokala och det övergripande perspektivet.
- Halland kommer under överskådlig tid att ta emot många flyktingar från konflikttrabbade områden, vilket ställer nya krav på kultursektorn.
- I stiftelsen Hallands läns museers samlingar finns en del krigshistoriska föremål men i sammanhanget är de försumbart få. En avveckling av GLM skulle innebära att museets samlingar skingrades vilket vore en förlust för Halland.
- Processen med Stiftelsen HLM kan öppna nya möjligheter.
- Ute i Europa finns en stark utveckling av militärhistoriska museer och platser, och även på nationell nivå har det hänt en hel del, men i Halland har vi halkat efter.
- Viktigt att veta vad man vill berätta, vad budskapet är. Det måste vara relevant för människor i Halland idag.
- Det finns ett mycket stort allmänintresse för krigs- och konflikthistoria idag. Det avspeglas i utbudet av böcker, dokumentärer, dataspel mm. I Halmstad kommun bygger man rondeller med krigshistoriska teman, men det räcker inte.
- Befolkningen under 30-35 år har ingen koppling alls till det militära utom från filmer och TV-spel. De har inte gjort värnplikten och vet t ex inte självklart vad en "garnison" eller "brigad" är för någonting. Tilltalet är därför viktigare än någonsin.
- Halland har en speciell historia från medeltiden och fram till idag vad det gäller kriser och konflikter. Halland är ett gränsområde med mycket stark militär närvaro, både som krigsskådeplats och som genomfarts/uppmarschområde.

Mötesanteckningar 2015-11-18

Information och diskussion om Garnisons- och Luftvärnsmuseets framtid.

Närvarande:

Gunnel Bengtsson, ordf. Stiftelsen Hallands Läns museer
Daniel Borgman, Utvecklare kulturarv, Region Halland
Erik Broberg, bitr. kanslichef, Statens militärhistoriska museer
Lars Hedström, Lv Kamratförening, ledamot Garnisons- och Luftvärnsmuseets styrelse
Caroline Mårtensson, museichef, Garnisons- och Luftvärnsmuseet
Eva Nyhammar, förvaltningschef Kultur, Region Halland
Gunnar Ohlsén, I16 Kamratförening, ledamot Garnisons- och Luftvärnsmuseets styrelse
Sven Palmkvist, ordf. Kulturnämnden, Halmstads kommun
Johan Rydén, Halmstads kommunfullmäktige, ordf. Garnisons- och Luftvärnsmuseets styrelse
Linda Simonsson, mötessekreterare, Garnisons- och Luftvärnsmuseet
Thomas Wessman, Luftvärnsregementet Lv 6, ledamot Garnisons- och Luftvärnsmuseets styrelse
Carl Zarmén, Kanslichef, Statens militärhistoriska museer

Museichef Caroline Mårtensson inledde mötet.

C. M. hälsade alla välkomna och informerade att regionpolitiker Lovisa Aldrin tyvärr ej kunde närvara. Kort presentationsrunda bland mötets deltagare utfördes.

C.M. gav en presentation om museets bakgrund som föranleder utvecklingsbehovet och ligger till grund för dagens möte. Samlingen kommer från det gamla regementsmuseet, men dessa är officiellt avskaffade av regeringen. 2007 bildades den ideella förening som nu driver museet, fristående från Försvarmakten. 2013 tog museistyrelsen beslut om ett utvecklingsarbete genom dokumentet *Långsiktig verksamhetsplan och framtidsvision*. Det finns påtagliga behov av en bättre föremålshantering, en utveckling av pedagogiken mot en bredare publik samt att se över museets roll i kommunen och regionen. Målet är att hitta en hållbar, långsiktig och meningsfull lösning för museet som kommer invånarna till gagn. Dagens huvudfrågor var således:

- 1, Förhållande mellan stat, region och kommun avseende militärhistoriska museer?
- 2, Hur ska vi bevara, använda och utveckla det här museets samling i Halmstad och Halland?

Kanslichef Carl Zarmén presenterade SMHA, Sveriges militärhistoriska arv.

C.Z. redogjorde för det nationella museinätverket SMHA som Garnisons- och Luftvärnsmuseet är en del av. SMHA ett rikstäckande nätverk bestående av 24 museer, från Abisko i norr till Kristianstad i söder. SMHA förvaltas av myndigheten SFHM (Statens försvarshistoriska museer) som ligger under Kulturdepartementet.

Bakgrund: I samband med de stora avvecklingarna inom Försvarmakten under 1990-talet gjordes utredningar om regementsmuseerna. Det beslutades att Försvarmakten inte ska hålla på med museiverksamhet.

- Utredning Försvar i Förvar föreslog att 30 miljoner kr skulle flyttas till kulturen och uppdraget skulle gå till SFHM och SMM (Statens maritima museer).

- Det fanns från början runtomkring 70 museer och av dem valdes 24 ut som hade potential att utvecklas. Viktigt var en geografisk spridning och att alla vapengrenar skulle vara representerade.
- De 24 museerna gavs möjligheten att ansöka om stadsbidrag. Museerna är utvalda av regeringen.
- Fokus skulle ligga på 1900-talet och Kalla kriget.
- Av totalt 30 miljoner kr delas ca 25 miljoner kr ut i bidrag.

SMHA kansli startade upp 2008 och har som uppgift att:

- Administrera bidragsansökningar och återredovisningar för verksamhets- och projektbidrag.
- Kompetensstöd – stödja nätverksmuseerna i museirelaterade frågor som t ex föremålshandling, registrering, utställningsbyggnation, pedagogik etc.
- Nationell och internationell marknadsföring – kan även hjälpa enskilda museer med marknadsplaner etc.
- Vapensäkerhetsfrågor. En viktig del är att det inte ska finnas skarpa vapen på museerna och det ska finnas ordentlig säkerhet kring detta.
- Tunga transporter.

I dagsläget går 85 % av SFHM-bidragen till att hålla museerna flytande och 15 % till olika projektbidrag. Målsättningen är att museerna ska bli livskraftiga och kunna bära sig själva så att driftbidragen minskar medan projektbidragen ökar. Det skiljer sig otroligt mycket mellan de olika museerna.

Besökssiffrorna för militärhistoriska museer har ökat i Sverige och trenden fortsätter att gå uppåt i hela Europa. 2014 var det 274 401 besökare på SMHA-museerna och 2015 beräknas besöksantalet överstiga 300 000.

Det krävs att region och kommun stöttar dessa museer, vid sidan av det statliga stödet. Det finns olika sätt för kommunerna och regionerna att stödja museerna, inte enbart ekonomiskt bidrag. Exempelvis genom subventionerade lokaler, kommunalt anställd personal, administrativa tjänster etc.

Daniel Borgman informerade om nätverket Kulturarv Hallands utlåtande om museet

D.B. berättade om Region Hallands uppdrag att ta fram ett kulturarvsprogram som nu är under pågående arbete. Programmet ska vara färdigt i år och peka ut gemensamma riktlinjer att eftersträva inom sektorn. *Kulturarv Halland* är den regionala expertgruppen för kulturarv och består av representanter från alla offentligt finansierade aktörer verksamma inom kulturarvsområdet: Stiftelsen Hallands läns museer, Hallands Konstmuseum, Hallands Kulturhistoriska museum, Kulturmiljö Halland, Högskolan i Halmstad, Länsstyrelsen, Arkivförbundet, Hembygdsrörelsen, Region Halland och Garnisons- och Luftvärnsmuseet.

Kulturarv Halland träffade den 5 oktober representanter från Garnisons- och Luftvärnsmuseets styrelse samt fick en dragning av museichef Caroline Mårtensson. Frågan som ställdes var;

Garnisons- och Luftvärnsmuseet – utveckla eller avveckla? Gruppen tog inte ställning i fråga om organisation, finansiering etc, utan bara om själva sakinnehållet.

"Kulturarv Hallands gemensamma uppfattning angående Garnisons- och luftvärnsmuseet (GLM):

Det finns ett behov av en fortsatt militär/krigshistorisk kompetens i Halland, och av de samlingar och arkiv som idag finns på GLM. Det finns ett behov av en plattform för att belysa och problematisera krig, kriser och konflikter och dess följdverkningar ur både ett historiskt och samtidsperspektiv. Den militära närvaron i Halland och Halmstad har under lång tid varit markant och har haft en stor inverkan på regionens utveckling. "

C.M. berättade om museets pågående utvecklingsarbete.

Museet får idag ett årligt driftbidrag från SFHM på 800 000kr. Museichefen är anställd på 50% (men arbetar för tillfället 100% fram till årsskiftet tack vare utvecklingsbidrag från Region Halland). Därtill finns en lönebidragsanställd vaktmästare på 50%. Personalbrist råder. Museet har en åldrad basutställning, skapad av kamratföreningen 2007. 1500-2000 besökare per år.

En del utvecklingsarbete har redan skett, såsom bildandet av en ideell förening samt att verksamheten riktats mot kulturarvssektorn. Men mer förstärkning och utveckling krävs.

Möjligheter:

- Bättre lyfta det som finns i samlingen – den innehåller många skatter.
- Stärka pedagogiken mot en bredare publik (skola etc).
- Bredda det historiska innehållet som är av militärhistorisk relevans för Halmstad och Halland, ex. om alla slag mot Danmark.

Intressant för Halmstad: Halmstad slott, Norre Port och befästningen, garnisonen, bildkonsten.
Intressant för Halland: Krigens mellan Danmark och Sverige, Varbergs fästning och samarbete med Hallands Kulturhistoriska museum, södra Halland, Öresundsregionen/gränslandet.

Militärhistoriska museer bör också fungera som kunskapsarena för samtida samhällsfrågor, såsom internationella insatser (FN), kris och konflikt (flyktingkrisen) och samhällsutveckling.

Inför sommaren 2016 bygger museet en ny utställning om beredskapstiden 1939-45 med särskilt fokus på Halmstad och Halland. Utställningen är en del av det långsiktiga utvecklingsarbetet, eftersom den dels visar hur museet kan attrahera en bredare publik och dels visar vad museet kan erbjuda kunskapsmässigt mot skola etc.

C.M. presenterade några retoriska alternativ för diskussion:

- Ska museet avvecklas och samlingen skingras?
- Inget förändras?
- Ta fokus på Halmstad historia, det finns ju inget stadsmuseum idag?
- Ta fokus på Halland och bli en del av stiftelsen Hallands Läns museer?

Varken organisationsform, museets namn, dess innehåll och berättelse eller lokal och plats är hugget i sten: Vi har alla möjligheter att utveckla ett helt nytt koncept inom ramen för SFHM och de behov som finns för militärhistoria i Halland och Halmstad.

Öppen diskussion fördes om museets framtid.

Samtliga mötesdeltagare deltog med frågor och synpunkter, här följer kommentarer:

- Värt att bevara för eftervärlden.
- Andra lokaler – synergieffekt. Ligga närmare de andra museerna.
- Samverka med Hallands konstmuseum och bildstationen. Koppla det till den lokala historien. Militärmuseum klarar sig inte själv utan måste ha en annan koppling också. Den ska inte leva i en solitär utan måste integreras.
- Måste hitta fokusområden, går inte att visa allt. Många har hamnat i den fällan. Garnisonsmuseet har många möjligheter: 91:an, Mörcke m.m.
- Platsen är viktigt för att museet ska överleva, men inte enbart den påverkar.
- Luftvärnssamlingen är viktig inom SMHA Ett kriterium vid urvalsprocessen var att alla vapenslag ska finnas och därför är den central. Med den som bas, kan man skildra garnisonens historia, samhällets historia, kalla kriget osv.
- Öka tillgängligheten - förhoppningen är att ha större lokaler så att man skulle kunna visa upp några highlights även ur luftvärnssamlingen, på samma plats som den historiska utställningen. Det är viktigt är att luftvärnets historia berättas.
- Visionen är att museet får flytta till bättre lokaler, så att det går att bättre berätta historien och lyfta från fler och bättre pedagogiska lösningar.
- Garnisons- och Luftvärnsmuseet är ett av de få museer där SFHM skulle kunna gå in med mer stöd under en utvecklingsfas om kommun och region skulle kunna bidra. Det finns möjligheter för ännu mer projektmedel.
- Luftvärn kommer in med utställningen med brudklänningen.
- Vilka lokaler finns? Slottsmöllan, längsmed Nissan? Gamla Örjanskolan?
- Vilka samarbetsmöjligheter finns mellan region, kommun, stat?
- Hur ska vi levandegöra Hallands kulturarv?

Summering

Liksom i det nationella nätverket SMHA och i det regionala nätverket Kulturarv Halland, är alla överens om att museet måste genomgå en stärkande utveckling, exempelvis med bättre och mer centrala lokaler och moderniserad pedagogik etc. Det är därmed inte sagt att verksamheten, eller dess finansiering, måste se ut som den gör nu. Alla ställer sig positiva till de möjligheter som finns – utmaningen ligger dock i att hitta lämpliga samarbetsformer.

Slutsatsen blir att museistyrelsen måste fatta beslut om hur museet ska gå vidare med dessa frågor. Dels genom att konkretisera vissa delmål i den långsiktiga verksamhetsplanen, och dels genom att hitta samarbetsformer med kommun respektive region. Det krävs omlokalisering, vidareutveckling, mer personal m.m. Allt detta bottnar i pengar. SMHA vill fortsätta med driftbidrag samt kan erbjuda utvecklingsbidrag om det finns ett intresse från regionen och kommunen.

Mötet avslutades med gemensam lunch och Caroline Mårtensson tackade alla deltagare för mötets givande och konstruktiva diskussioner.

Garnisons- och Luftvärnsmuseet

Långsiktig verksamhetsplan och framtidsvision

Innehåll

Inledning

Syfte	sid 3
Bakgrund	sid 3
Metod	sid 3

Ramar och riktlinjer

De kulturpolitiska målen	sid 4
ICOM, international council of museums	sid 5
SFHM och SMHA	sid 5
Hallands kulturplan	sid 6
Halmstads kommun	sid 8

Museet idag

<i>Två museer</i>	sid 9
Samlingarna	sid 9
Basutställningen	sid 10
Lokalerna	sid 11
Arbetsorganisationen	sid 11

Långsiktig verksamhetsplan

Kulturarvet ska användas, utvecklas och hållas levande	sid 12
Delmål 1 - förnyad pedagogik	sid 12
Delmål 2 - ett museum	sid 13
Delmål 3 - ny basutställning	sid 14

Framtidsvision

<i>Hallands Militärhistoriska Museum</i>	sid 15
--	--------

Inledning

Syfte

Garnisons- och Luftvärnsmuseet ingår idag i Sveriges militärhistoriska arv (SMHA). För att följa med i utvecklingen och möta framtidens krav från SMHA och den svenska kulturpolitiken är Garnisons- och Luftvärnsmuseet i behov av en målsättning och vision som säkrar museets framtida position.

Garnisons- och Luftvärnsmuseet har genom en kraftansträngning under 2000-talet förvandlats från ett traditionellt regementsmuseum till ett fristående museum redo att utvecklas i linje med övriga museer inom SMHA. Nu är det dags för nästa kraftansträngning som förvandlar museet rent fysiskt till ett samtidsenligt museum, med allt vad det innebär. Därmed är det viktigt att undersöka och ta ställning till vilka förutsättningar och möjligheter som finns.

Bakgrund

Garnisons- och Luftvärnsmuseet får sitt bärande ekonomiska stöd via myndigheten Statens försvarshistoriska museer (SFHM) – en myndighet som bildades redan 1976. Under 1990-talet och 2000-talet har betydande omorganisationer skett. Från att ha tillhört Försvarsmakten och sedan Försvarsdepartementet, överfördes SFHM 1996 till Kulturdepartementet.

Sedan 2008 är SFHM ansvarigt för SMHA, det nätverk av ca 25 museer över hela landet som har militärhistorisk inriktning och är kvalificerade att ingå. Det är i detta nätverk Garnisons- och Luftvärnsmuseet i Halmstad axlar sin roll. Sveriges Militärhistoriska Arv kansli är för övrigt ett samarbetsprojekt mellan SFHM och Statens maritima museer (SMM) där bl.a. Vasamuseet ingår.

Under uppbyggnaden av det nationella museinätverket SMHA har målet varit att frångå de tidigare regementsmuseernas modell, där syftet har varit att på många regementen bevara lokala traditioner och föremål. Istället vill man skapa en palett av militärhistoriska museer, spridda över hela landet, med olika avsnitt och ämnesområden att visa upp (ofta nämns beredskapstiden och kalla kriget som betydelsefulla epoker för samtliga museer). Samtidigt vill man bredda målgruppen. Det handlar om att se Sveriges militärhistoriska arv för vad det verkligen är – nämligen en viktig del av hela vårt svenska kulturarv.

Metod

I arbetet med att ta fram en långsiktig verksamhetsplan och framtidsvision tas särskild hänsyn till:

- **De kulturpolitiska målen.** Med konsideration för SMHA, SFHM och Kulturdepartementet krävs att museet följer rådande kulturpolitiska riktlinjer.
- **ICOM.** SMHA använder, liksom majoriteten av ledande museer i världen, ICOM som måttstock.
- **SFHM och SMHA.** Museet måste finna sin tydliga position i det nationella nätverket.
- **Hallands kulturplan.** Museet måste inta en fungerande regional position.
- **Halmstads kommun.** Museet måste inta en fungerande lokal position.
- **Garnisons- och Luftvärnsmuseet samling.** Verksamheten måste utgå härifrån.

Museets intendent och verksamhetsledare har gjort ett antal studiebesök hos systemmuseer inom SMHA; Brigadmuseet i Karlstad, Försvarsmuseum i Boden, Rödbergsfortet i Boden, Miliseum i Skillingaryd samt Vaxholms fästnings museum i Stockholm. Dessa besöksmål har särskilda egenskaper och erfarenheter som är intressanta just för Garnisons- och Luftvärnsmuseet i att dra lärdom av.

Ramar och riktlinjer

De kulturpolitiska målen

De nationella kulturpolitiska målen beslutades av riksdagen i december 2009. Målen ska styra den statliga kulturpolitiken men ska även kunna vägleda kulturpolitiken i kommuner och landsting. Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

I Kulturpropositionen finns en längre beskrivning av regeringens resonemang kring varje mål. För Garnisons- och Luftvärnsmuseets verksamhet är främst tredje punkten intressant att titta närmare på:

Kulturpolitiken ska främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas.

Till kulturpolitikens kärnuppgifter hör att främja ett levande kulturarv som är angeläget för medborgarna i dag och bevaras för kommande generationer. Det gäller både det kulturella arvet som överlämnats från tidigare generationer och det som formas i dagens samhälle. Det kan röra sig om allt från fysiska miljöer, kulturminnen och arkiv- och föremålssamlingar till berättelser, traditioner, föreställningar och konstnärliga uttryck. Kulturarvet präglas av historien och mångfalden i dagens samhälle och är lika mångfacetterat och mångbottnat som samhället självt. Det bär samhällets minnen och handlar om såväl framsteg och framgångar som misslyckanden och lidanden. Synen på och tolkningen av kulturarvet förändras ständigt. Ur ett medborgarperspektiv är det viktigt att det förs ett öppet samtal om dessa tolkningar och vad de representerar. Det är angeläget att främja ett arbete som bidrar till att kulturarvet används och utvecklas, och därigenom är levande. Kulturarvet skapar perspektiv på samhället och dess utveckling och berikar människors liv. Det tillhör alla och bör ses som en kraft i samhället som bidrar till utveckling och förnyelse. Intresset för äldre uttrycksätt som inspirationskälla är stort inom många samtida konst- och kulturyttringar.

Kulturarvets möjligheter tas bäst tillvara när en mångfald av aktörer, såväl enskilda människor som myndigheter, institutioner, organisationer och näringsliv, bidrar med sina perspektiv och använder kulturarvet utifrån olika utgångspunkter. Medborgarnas engagemang och delaktighet är en viktig förutsättning för att kulturarvet ska leva vidare och utvecklas. Det är därför angeläget att verka för att människor i ökad utsträckning har möjlighet att ta del av, använda och vidareutveckla kulturarvet.

ICOM, international council of museums

ICOM är en internationell organisation som funnits sedan 1946 för museer och yrkesverksamma inom museiområdet. Organisationen har idag nästan 30 000 individuella och institutionella medlemmar i 137 länder. SMHA är medlem, och därigenom Garnisons- och Luftvärnsmuseet.

Syftet med ICOM är att utveckla och förbättra världens museer, delvis genom att förespråka professionalism och pedagogisk kvalitet, samt att museerna förbinder sig att följa specifika etiska regler. Dessa etiska regler utgör en grundprincip för museiverksamhet och sätter upp en minimistandard för uppträdande och arbetsprestationer, som professionell museipersonal ska sträva efter att uppnå och som också formulerar vad allmänheten bör kunna förvänta sig av museerna. De etiska reglerna sammanfattas kort i åtta punkter:

- Museerna bevarar, uttolkar och befrämjar olika sidor av människans natur- och kulturarv.
- Museer med egna samlingar förvaltar dessa till förmån för samhället och dess utveckling.
- Museerna besitter primärmaterial för kunskapsuppbyggnad och kunskapsför djupning.
- Museerna ger oss möjligheter att glädjas åt och uppskatta, förstå och förvalta kulturarvet.
- Museernas resurser ger möjlighet till andra samhällsanknutna tjänster och förmåner.
- Museerna verkar i nära samarbete med både de samhällen och samfund som de tjänar, och med dem där deras samlingar har sitt ursprung.
- Museer drivs lagenligt.
- Museer drivs professionellt.

Utifrån dessa grundläggande målsättningar bör Garnisons- och Luftvärnsmuseet se över sin verksamhet och höja prestationsnivån.

SFHM och SMHA

Som nämndes under "Bakgrund" har myndigheten Statens försvarshistoriska museer och nätverket Sveriges militärhistoriska arv genomgått olika omorganisationer och en utveckling mot ett nationellt helhetsgrepp. Man har både satt ekonomiska och kulturarvsbevarande frågor under lupp. 2012 gjorde Statskontoret en översyn, "Bidrag till försvarshistoriska museiverksamheter", av museernas rådande, och eventuella framtida, ekonomiska förutsättningar. Ännu är inte sista ordet sagt i den frågan.

2005 gjorde Statens försvarshistoriska museer, Statens maritima museer och Fortifikationsverket den omfattande utredningen "Försvar i förvar" på uppdrag av regeringen, med syfte att utarbeta förslag om bevarande av det svenska försvarets kulturarv. Med bland annat den här utredningen som grund har SMHA arbetat fram modellen med en palett av militärhistoriska museer, spridda över hela landet, med olika avsnitt och ämnesområden att visa upp. Det innebär rent konkret att de museer som ingår i nätverket inte ska dubbelarbeta med att förvalta och visa samma saker, utan varje museum handhar sin bit i det gemensamma pusslet. Museibesökarna får på så vis ta del av olika kapitel ur det militärhistoriska arvet, vid olika museibesök. SMHA strävar efter en pedagogisk uppdelning. Nedan följer några exempel:

Arsenalen, Strängnäs
Teknikland, Östersund
Armémuseum, Stockholm
Brigadmuseet, Karlstad

Flygvapenmuseum, Linköping
Artillerimuseet, Kristianstad
Marinmuseum, Karlskrona
Aeroseum samt Maritiman, Göteborg

Totalt ingår 25 museer och alla strävar efter att tillföra nätverket en givande del av helheten. 1900-talets historia och kalla kriget är två exempel på ämnesområden som regeringen betonar att museerna bör lyfta fram. Halmstad har den statliga rikssamlingen av luftvärnskanoner. Rikssamlingen ägs av Armémuseum i Stockholm och förvaltas av Garnisons- och Luftvärnsmuseet. Samlingen måste betraktas som en bärande pelaren för museets position i nätverket. Luftvärnssamlingen gör sig självklart bra i Halmstad eftersom Sveriges enda Luftvärnsregemente, Lv 6, finns här. Samlingen är en historiskt spännande resa i teknisk utveckling, via första och andra världskriget och det efterföljande kalla kriget. På så vis skildrar samlingen världshistoria, men utgör även ett unikt inslag i svensk industrihistoria. Det svenska företaget Bofors har exempelvis haft stora exportframgångar i världen med kanoner som nu förvaltas i samlingen.

Samtidigt är föremålssamlingen på Garnisonsmuseet precis lika viktig. Den utgör den substans som ger museet djup, och det är häri museets lokalhistoriska och regionala kulturarv finns bevarat. Samlingen baseras på Hallands Regementes omfattande verksamhet och skildrar berättelser om människor – halmstadsbor, hallänningar och svenskar – som har levt i en tid då Sverige till stor del präglades i vardagen av det politiska läget i världen. Samlingen belyser Halland ur ett perspektiv som är mycket viktigt för eftervärlden att känna till och förstå.

Hallands kulturplan

Likväl som Garnisons- och Luftvärnsmuseet har sin nationella position, bör museet bättre förankra sin roll i kulturarvet på en regional nivå. Hallands Kulturplan utgör underlaget för Region Hallands statsbidrag från Statens kulturråd, och kulturplanen är ett uttryck för den svenska kulturpolitiken där samverkan mellan staten, regionerna och kommunerna ska förstärkas.

I kulturplanen framgår vilka kulturverksamheter som kommunerna lyfter fram samt är av regionalt intresse, och vilka utvecklingsmöjligheter som finns kopplade till nationella, regionala och lokala mål. De övergripande regionala kulturarvsmålen ligger generellt sett i linje med statens kulturpolitiska mål – man lyfter fram kulturens tillgänglighet och kvalitet, med betoning på barn och unga. Man förespråkar även till stor del samverkan mellan kommunerna, institutionerna och olika vetenskapsfält och uttrycksformer.

I Hallands Kulturplan 2014-16 under rubriken Kulturarv står att läsa: "I samband med den pågående profileringen av de regionala museerna har dialogen med kommunerna visat på betydelsen av att Hallands kulturhistoriska museum i sin verksamhet också väger in det lokalhistoriska kulturarvet. En regional samverkan bör skapas med målet att stärka kunskaperna om hembygden: landsbygden, staden eller stadsdelen". Garnisons- och Luftvärnsmuseet förvaltar ett kulturarv av regionalt intresse – Hallands regementes historia. Inte enbart Halmstads samhällsutveckling, utan Hallands, har präglats av beslutet att etablera Kungliga Hallands regemente här på tidigt 1900-tal. Försvarsmakten, med regementet och en rad övningsfält runt om i landskapet, har varit en enorm arbetsgivare som genererat direkta och indirekta arbetstillfällen, bostäder, specifika yrken, påverkat ekonomin, infrastrukturen, stadsplaneringen och inte

minst kulturlivet. Det är därför viktigt att inte stirra sig blind på det militära perspektivet – museisamlingen måste i samma grad betraktas med etnologiska ögon. Den är ett stort bidrag till halländsk kulturhistoria och förståelsen för vår formade identitet. Garnisons- och Luftvärnsmuseet ställer sig därför mycket positivt till ett ökat samarbete med bland andra Hallands Kulturhistoriska museum.

Hallands kulturplan beskriver också behovet av Historiecentrum Halland, eftersom Hallands historia är eftersatt. Vårt landskap har en lång historia med Danmark där många blodiga slag har utspelats på halländsk mark. Detta är ett ämne som lätt skulle kunna falla in under vingarna på vårt militärhistoriska museum, i samarbete med Hallands Kulturhistoriska Museum. I det efterfrågade historiecentret nämns också funktioner som historieforskningsnätverk, samarbeten med högskolan, historieundervisning om närområdet i skolan, stimulans av historieintresset med mera. Här vill Garnisons- och Luftvärnsmuseet vara en självklar samarbetspartner.

Musik i Halland har varit en betydande regional resurs för musiklivet och Garnisons- och Luftvärnsmuseet har ett direkt släktskap med Musik i Halland genom rötterna i regementsmusikkåren. Museet bevarar ett vackert kulturarv av antika instrument och handskrivna noter, som inte enbart bär dramatiska berättelser om trumslagares och trumpetares funktioner på slagfälten, utan även den ceremoniella och kulturella historien kring musiken, med förgreningar till det som senare blev Musik i Halland. Många givande, tvärkulturella samarbeten skulle kunna skapas här, kring musik, rytmik och att kommunicera med kropp och ljud.

Slutligen kan nämnas att fler punkter i Hallands kulturplan 2014-16 är relevanta för Garnisons- och Luftvärnsmuseet, exempelvis inom arkiv, bildningsförbund och hembygdsrörelser samt det litterära landskapet. 91:anförlaget Egmont arbetar exempelvis redan idag med skolprogram för elever med läs- och skrivsvårigheter utifrån serievärldens pedagogiska möjligheter, där faktiskt serien 91:an kan vara intressant att använda som redskap. Men vi begränsar avsnittet här.

Halmstads kommun

Halmstads kommun betonar bildkonsten som ett högprioriterat område, då staden ska ha en uttalad konstprofil med nationell och internationell ryktbarhet. En av de stora skatterna i Garnisons- och Luftvärnsmuseets samlingar är ca 800 originalteckningar av Rudolf Petersson från 1932-54 med 91:an Karlsson. Här finns potentiella utvecklingsmöjligheter för museet, som ligger helt i linje med Halmstads kommuns fokus på bildkonst. Seriefiguren 91:an Karlsson är ett inarbetat kännetecken för Halmstad, och står staty på Storgatan i centrum. Den fina originalteckningssamlingen visas idag inte för allmänheten och har därför varit en gömd tillgång under lång tid.

91:ansamlingen är en resa genom seriekonstens utveckling – hur samverkan mellan illustration och text utvecklats genom åren och hur den amerikanska disneykulturen spridit influenser i världen. Samtidigt är manuset i 91:anserien en humoristisk, men likväl osminkad, vittnesbörd av det militära livet under 1900-talet, vilket gör teckningssamlingen värdefull på flera plan. Persongalleriet i serien är baserat på människor som i verkligheten har levt och verkat vid Hallands regemente, vilket ger berättelsen ett historiskt förankrat djup.

Det kan även nämnas att 91:anserien ges ut än idag – den är ett levande kulturarv som många illustratörer och manusförfattare arbetat med genom åren. En god tanke kan vara att vidga samlingen med fler och mer samtida originalteckningar från ytterligare konstnärer. Egmont förlag har uttryckt stort samarbetsintresse med museet, för att värna 91:ans kulturarv på bästa sätt.

Museet har dessutom originalillustrationer av konstnären Einar von Strokirch (1879-1932) föreställande detaljerade skildringar av den svenska militärens uniformer genom tiderna. Dessa originalteckningar, i akvarell och gouache från tiden omkring förra sekelskiftet, härstammar från Västgöta Dahls regemente och är av hög konstnärlig kvalitet och har god potential. För övrigt har militärhistoria ständigt skildrats genom bildkonsten. Exempelvis har Armémuseum flera goda exempel i sin basutställning, där berömda konstmotiv används som fond för att återspegla vår historia. Lokalt har inte minst den välkända Halmstadgruppen, som Halmstads kommun satsar helhjärtat på, under krigs- och mellankrigstider låtit sin bildkonst präglas av ämnen som berör krig och militär. Också här finns spännande möjligheter till tvärvetenskapliga samarbeten inom kommunen mellan militärhistoria och konstvetenskap.

Museet idag

Två museer

Garnisons- och Luftvärnsmuseet är idag ett museum på två adresser. Garnisonsmuseet, även känt som 91an:museet, ligger på Noréensvägen på Galgberget intill Lv 6. Luftvärnsmuseet, en förrådsutställning som förvaltar rikssamlingen av luftvärnskanoner, ligger i Skedalshed, 5 km utanför Halmstad.

Samlingarna

Garnisonsmuseet har en samling med uppskattningsvis 10 000 föremål av varierad status. Men siffran är oklar då det inte finns någon pålitlig eller fulländad registrering. Införandet av alla föremål i Primus är påbörjat, men långt ifrån färdigt.

Många äldre föremål kommer med arvet från Västgöta Dahls regemente, såsom 1800-talsuniformer (även högst ovanliga provexemplar med sigill) och huvudbonader, attiraljer till ett soldattorp, böcker, kistor och persedlar med mera. Här finns också en unik, rysk manskapsuniform – en säregen raritet. Det finns även många äldre handeldvapen deponerade av Armémuseum.

Vidare innehåller samlingen diverse materiel från Kungliga Hallands Regementes verksamhet: repetitionsövningsmateriel, fältutrustning, möbler från såväl logementet som expedition och mäss, idrottsföremål, bibliotek, sjukvårdsutrustning, fältkyrka, kartor, illustrationer, medaljer, ordnar, kuriosa föremål från internationella insatser där svenskar har medverkat etc. Bland de många uniformerna finns bland annat Prins Bertil, Hertig av Hallands uniform. Här finns ett rikt bildarkiv, liksom filmdokumentation, som under 1900-talsseket dokumenterat såväl militärlivet som landskapet. Här

finns en musiksamling med antika militärinstrument, handskrivna noter och grammofonskivor med marschmusik från spridda delar av världen. Garnisonsmuseet har ca 800 originalteckningar från seriefiguren 91:an Karlsson i sin ägo, samt förvaltar statsmannen och regementschefen Emil Mörckes (1861-1952) unika, handskrivna reseskildringar från tidigt 1900-tal.

Statens rikssamling med luftvärnskanoner är en förrådsutställning i tre stora magasin, varav två magasin kan visas för allmänheten. Det innebär att samlingen förvaras i gott skick på ett sätt som kan visas upp för grupper som bokar besök. Utöver bokade besök, Luftvärnsmuseets årliga öppet-hus-dagar samt några dagars sommaröppet, är samlingen inte tillgänglig för allmänheten.

Sammanfattat är Garnisons- och Luftvärnsmuseets samling omfattande och gedigen på flera sätt. Som en bonus har museet en stor garderob med uniformer som *inte* är museiföremål, utan rekvisita. Garderoben kan därför användas av föreningar, privatpersoner m.fl. som vill låna tidsenliga militärkläder för olika ändamål. En resurs museet hoppas kunna utveckla och tillgängliggöra mer.

Basutställningen

Den rådande basutställningen invigdes 2007 då Garnisonsmuseet öppnade sina nuvarande lokaler. Den är uppbyggd av museets arbetsgrupp efter en kronologisk och kategorisk indelning med så många föremål som möjligt tillgängliga att beskåda. Uppskattningsvis finns 85% av museets föremål exponerade i basutställningen. Den är samtidigt starkt anpassad till, och begränsad av, de förutsättningar som lokalerna har. Vissa punktinsatser med ändamålsenliga montrar etc. har genomförts liksom iscensatta miljöer med skyltdockor och föremål. Äldre tv-utrustning används för filmvisning. Utställningspedagogiken utgörs av textskyltar på laminerat papper eller kapafix. Modern utrustning, som audioguiden, tillgänglighetsanpassade textskyltar eller pedagogiska mallar, finns inte. Det finns i dagsläget en stöldrisk i delar av utställningen, som oroar eftersom många samlarobjekt oskyddat exponeras.

Lokalerna

Sedan 2007 huserar museet i lokaler på Noréensvägen på Galgberget, på andra våningen i samma byggnad som det nu aktiva soldathemmet. På 1960-talet utgjorde lokalerna kadettmäss. Ur ett geografiskt perspektiv ligger museet på en relativt bra adress, utanför de låsta garnisonsgrindarna men i direkt anslutning till regementsområdet samt nära promenadstråken på Galgberget. Samtidigt är det ur ett publikperspektiv ganska undangömt. Många gäster beskriver att de har haft svårt att hitta. Byggnaden ligger avskilt och museet har entré på byggnadens baksida, samt lokaler på andra våningen.

Lokalerna är inte avsedda för museiverksamhet. Planlösningen består av många stora och små rum och återvändsgränder. Rummen har lågt i tak, kontorsinteriör med linoleumgolv och kontorsbelysning med ytterst begränsade möjligheter att bygga utställningar och miljöer i. Eftersom museet ligger på andra våningen, med smal trappuppgång och handikappsanpassad hiss är lastförhållandena nästintill obefintliga, vilket försvårar arbetet med tillfälliga utställningar. Här finns inga lämpliga förråd eller förvaringsutrymmen för magasinering av historiska föremål. Museiinstitutioner måste idag bevaka lokalers klimat så att inte kulturarvsföremål tar skada och på den punkten finns idag inget underlag för hur museets lokaler påverkar samlingen, men troligen är förhållandena relativt goda. Vissa akuta åtgärder behövs när det gäller lokalernas förråd och personalutrymmen, där trångboddhet och icke ändamålsenliga utrymmen skadar delar av samlingen.

Hyresvärd är Fortifikationsverket. Årshyra ligger på 237 590 kr för 540 m² (samt 66 m² källarutrymme, ej lämpligt för museiverksamhet). Vidare hyr Luftvärnsmuseet magasinlokaler, f.d. mobbförråd, av Halmstads kommun på uppskattningsvis 1800 m² till en årshyra av 63 000kr. Det motsvarar en gemensam årshyra på totalt 300 590kr (motsvarande 25 049kr i månaden).

Arbetsorganisationen

Garnisons- och Luftvärnsmuseet drivs idag av en ideell förening. Styrelsen utgörs av fem ägare; Halmstads kommun (som innehar ordförandeposten), Försvarsmakten representerad av Luftvärnsregementet Lv 6, Hallands Konstmuseum, Luftvärnsregementets kamratförening samt Hallands regementes- och Hallandsbrigadens kamratförening. Region Halland samt Länsstyrelsen får enligt föreningens stadgar lov att sitta i styrelsen, men gör det inte idag.

Garnisonsmuseet har två fast anställda, en museiintendent/verksamhetsledare samt en vaktmästare. Båda tjänstgör 50% varav en är trygghetsanställd via arbetsförmedlingen, med nedsatt arbetsförmåga. Vidare har Garnisonsmuseet en timanställd guide som går in under högsäsongen samt vid behov. Till museets förfogande finns också en volontär arbetsgrupp om nio herrar, med bakgrund inom Försvarsmakten på garnisonen i Halmstad.

Museets totala ekonomiadministration (faktura- och löneadministration, skattedeklaration, bokföring, statsbidragsansökningar och återredovisning med mera) sköts av museiintendenten. Eftersom ekonomisk administration aldrig kan bortprioriteras, sker de administrativa arbetsuppgifterna ständigt på bekostnad av hanteringen av föremålssamlingen, museets utveckling och utställningarnas pedagogik.

För Luftvärnsmuseets förvaltande finns en rustmästare fast anställd av Armémuseum på 25%. För att det tunga, stundvis farliga underhållsarbetet ska kunna utföras av luftvärnssamlingens materiel, kan inte rustmästaren arbeta ensam. Därför lägger Garnisonsmuseets vaktmästare hälften av sin arbetstid på att arbeta med samlingen tillsammans med rustmästaren.

Långsiktig verksamhetsplan

Kulturarvet ska användas, utvecklas och hållas levande

De samlingar som Garnisons- och Luftvärnsmuseet förvaltar har alla möjligheter att utgöra grunden för ett berikande museum som bidrar till såväl SMHA-nätverkets nationella helhetstänk, som flera av de behov och önskemål som finns kring kulturarvet regionalt och lokalt. Vår ambition är därför att genom tre delmål utveckla museiverksamheten efter det nationella kulturpolitiska målet att *kulturarvet ska användas, utvecklas och hållas levande*.

Delmål 1 – förnyad pedagogik

För att *utveckla* det kulturarv som museet förvaltar krävs att verksamheten lämnar sin gamla identitet som anrikt regementsmuseum och hittar en ny väg – in i samlingarna och ut till publiken. Detta sker genom ett nytt grepp på museets pedagogik. Det är genom pedagogiken vi kan lära oss att omvärdera historien och sätta tonen för vad museet förmedlar. I framtiden ska museet erbjuda skolor viktig kunskap, utgöra en mötesplats för historiskt intresserade, bjuda in till samtal och föreläsningar, samarbeta med studenterna på högskolan och aktivt delta i kulturlivet. Museet ska samarbeta med Hallands Konstmuseum, Hallands Kulturhistoriska museum, Region Halland, Halmstads kommun och föreningslivet med flera, och vara öppet för tvärkulturella samarbeten genom exempelvis konst, musik, dans, teater eller teknik, forskning och samhällsdebatt. Genom att utveckla stark pedagogik kan museet bli en kunskapsarena.

Som en inledning för detta första delmål har museet under 2013 satsat pengar på "Skolprojektet". I projektets kärna låg medvetet valet att anlita extern expertis för att säkerställa hög kvalitet. Med Johan Dahnberg, intendent och museipedagog för kulturhistoria, som projektledare har Garnisonsmuseet anlitat Hallands Konstmuseum för att utifrån samlingarna skapa pedagogiska paket mot skolans olika målgrupper: förskolan, grundskolan och gymnasiet. Genom att applicera läroplanens olika mål för de olika åldersgrupperna på Garnisons- och Luftvärnsmuseets samling, tas ett första kliv i att tillgängliggöra museets kulturarv för skolbarn. Skolprojektet har därmed lagt grunden för hur vi snart ska kunna vidga det pedagogiska arbetet för museets hela verksamhet.

Under 2013 togs även en pedagogisk broschyr fram över luftvärnssamlingen i Skedalahed. Broschyren ska kunna ersätta en guidad visning och är en komprimerad faktastomme med historiskt perspektiv – en resa genom luftvärnssamlingens highlights. Broschyren ska göra samlingen mer tillgänglig för en bredare publik. Materialet utgör, liksom Skolprojektets material, grunden för ett nytt pedagogiskt grepp på luftvärnssamlingen. Med broschyren som utgångspunkt har vi ringat in det centrala, som vi vill gå vidare med i framtida utställningar.

Museets framtida arbete ska genomsyras av en strävan efter förnyad och förbättrad pedagogik. Det gäller allt från texter i utställningen till publika visningar och arrangemang. Inför framtida utställningsatsningar vidhåller vi samma mål att anlita externa medarbetare med stor kompetens på det museipedagogiska fältet. Detta krävs dels för att museet ska ta sig ur ett traditionellt språkbruk med militära begrepp och förkortningar, dels för att hinna ikapp den senaste kunskapen kring museipedagogik.

Delmål 2 – ett museum

För att kulturarvet i museets samlingar ska *användas* – av skolor, halmstadsbor, hallänningar och svenskar – måste museet vara fysiskt lättillgängligt. Detta sker genom att museet finns på *en* plats, inte två där det ena besöksmålet ligger undangömt och det andra långt utanför stan samt nästan aldrig är öppet. Därför har Garnisons- och Luftvärnsmuseet som ett prioriterat delmål att finna nya hyreslokaler. Lokaler som på en och samma gång kan husera ett antal luftvärnskanoner från rikssamlingen och en ny basutställning åt föremålssamlingen. Vi ska finnas på *en* plats, lättillgängliga för publiken, där våra samlingar presenteras med en gemensam, övergripande och samtidsenlig pedagogik. Bra vägförbindelser, parkeringsmöjligheter och närhet till övriga bekvämligheter, som exempelvis caféer, andra museer och garnisonsområdet, kommer att vägas in.

Önskemålet är att finna lokaler centralt i Halmstad. Ett förslag som museet arbetar på är att hyra lokaler i området Slottsmöllan. Ett annat intressant förslag för museet är gamla Örjanskolan där ett kulturcenter planeras av Halmstads kommun. Fördelarna med både Slottsmöllan och Örjanskolan är att de ligger nära Hallands Konstmuseum, vilket kan stärka samarbetsmöjligheterna mellan institutionerna på flera plan och gagna både institutionerna och publiken. Båda platserna är dessutom belägna centralt i Halmstad för ökad tillgänglighet åt skolor och allmänhet, och samtidigt fortfarande i närheten av garnisonsområdet och Lv 6.

Antingen får museet en strategisk plats nära konstmuseet, eller en strategisk plats längsmed Nissan i det kulturstråk Halmstads kommun framarbetar. Målet är att Garnisons- och Luftvärnsmuseet ska ha flyttat in i nya lokaler senast år 2019.

Delmål 3 – ny basutställning

För att kulturarvet i museets samlingar ska *hållas levande* måste vi kunna möta samtida krav och förväntningar på museer som kunskapsarenor, med allt vad det innebär. Samtidigt är det av lika stor vikt att samlingarnas historiska och i flera fall unika föremål förvaltas och omhändertas på ett korrekt sätt, så att den här delen av kulturarvet inte förloras. Därför krävs en helt förnyad, uppdaterad basutställning. Det kulturarv som samlingarna utgör kan varken utvecklas, användas eller hållas levande om inte samlingarna visas för allmänheten på ett nytänkande sätt.

Luftvärnssamlingen har ett uppenbart nationellt och internationellt värde. Som förrådsutställning hålls kulturarvet knappast levande – delar av samlingen måste lyftas fram, belysas och problematiseras. Garnisonsmuseet har som komplement en lokalhistoriskt rik samling som enkelt kan förankras samt vidgas på många sätt, tillsammans med övrigt historiskt kulturarv i regionen. Samlingen är utan tvekan militärhistorisk i sin natur, men man ska inte stirra sig blind på att militärhistoria är en isolerad genre. Militärhistorien är full av människor, och samlingarna har alla möjliga inslag av exempelvis etnologisk, kulturell, idéhistorisk, teoretisk och hantverksmässig natur.

I linje med framtidsvisionens delmål 1, förnyad pedagogik, samt delmål 2, nya lokaler, ska verksamheten parallellt arbeta fram en ny basutställning att presentera i de nya lokalerna. Framtidens basutställning ska leva upp till ICOM:s standard för professionalism och pedagogisk kvalitet. Publiken ska mötas av berikande kunskap utifrån såväl lokal som nationell historia. Föremålen ska exponeras så att de inte tar skada av ljus, stöldrisk med mera. Och utställningen ska ha stor respekt och ödmjukhet för det historiska kulturarv som den tjänar, samtidigt som verksamheten ska våga problematisera och tänja förutfattade meningar och invanda mönster.

För att uppnå bästa möjliga resultat måste redan nu den konkreta hanteringen av samlingarna stärkas. Inventering av föremål, registrering i Primus och rätt typ av magasinering och arkivering måste genomföras på professionell nivå. Vi måste veta vad vi har för att kunna bygga en så komplett och korrekt bild som möjligt.

Framtidsvision

Hallands Militärhistoriska Museum

Garnisons- och Luftvärnsmuseet kommer i framtiden att vara ett mycket bredare kunskapscenter för hallänningar och svenskar genom att kliva upp till rollen som *Hallands Militärhistoriska Museum*. Här rymms Hallands historia från 1000-talet och framåt, alltså med start i den tid då Halland var danskt. De blodiga slagen mellan Sverige och Danmark och den militärhistoria som ämnet rymmer blir starten i museets nya berättelse. Den spännande historiken om Halmstads slott och stadens tillkomst i förhållande till kungar, makt och politik, ska inrymmas i museets berättelse, liksom 1900-talets 91:an Karlsson och Kungl. Hallands Regemente. Museet ska axla en ny roll som både ökar förståelsen och kunskapen kring

regionens borttappade Danmarksrelaterade historia och följer SMHA:s nationella helhetstänk, där museet har en egen unik inriktning på Sverigekartan, inte minst genom luftvärnssamlingen.

Vår institution ska samarbeta med Hallands Konstmuseum och Hallands Kulturhistoriska Museum för att tillfoga en tredje position i länet som idag saknas – det militärhistoriska perspektivet som har präglat det halländska kulturarvet mer än vi tror. I samarbetet med Hallands Kulturhistoriska Museum kan historiska föremål, relaterade specifikt till militärhistorien, deponeras i den nya utställningen och ingå i framtida berättelser som kompletterar Varbergs fästnings historia och blåser liv i de mellersta och södra delarna av Hallands historia. I samarbetet med Hallands Konstmuseum ska samarbetet med aktiviteter som stadsvandringar breddas, liksom Rudolf Peterssons originalteckningar ska lyftas fram i nytt ljus. Museets berättelser ska tydligare länkas samman med den offentliga konsten i regionen, som exempelvis Halmstadsgruppens krigsrelaterade motiv eller "Kungamötet" utanför rådhuset i Halmstad etc.

Hallands Militärhistoriska Museum ska aktivt ta del av nätverket SMHA:s resurser. Verksamheten ska inte bara bestå av en basutställning, utan ska ständigt visa nya utställningar med varierade historiska och samtidsaktuella ämnen, såväl svenska som världsomspännande. Parallellt med den förvaltande kulturarvsrollen ska de växlande utställningarna öppna upp för levande pedagogiska program, föreläsningar och problematiserade frågeställningar som gör museet dynamiskt.

Daniels Per-Erik RK STAB

Från: Zanotto Alfiero KS STAB
Skickat: den 1 september 2017 12:39
Till: Daniels Per-Erik RK STAB
Ämne: VB: Överenskommelse om samverkan
Bifogade filer: Bilaga_1_Utlåtande_Kulturarv_Halland.pdf; Bilaga_2_Diskussion_Minnesanteckningar.pdf; Bilaga_3_Långsiktig_verksamhetsplan_Vision.pdf; Skrivelse_Samverkan_Region_Halland_GM.pdf

Överenskommelse regional kulturverksamhet

/Mvh
Alfiero

Från: Caroline Pamucina [mailto:caroline.pamucina@91anmuseet.se]
Skickat: den 31 augusti 2017 11:54
Till: Zanotto Alfiero KS STAB
Kopia: johan.lofta@telia.com
Ämne: Överenskommelse om samverkan

Hej Alfiero,

Inkommer e.ö. med underlag gällande framtida samverkan med Region Halland. Skrivelse + 3 bilagor.

Med vänliga hälsningar
Caroline Pamucina
Museichef
Garnisons- och Luftvärnsmuseet
Box 515
301 80 Halmstad
Tfn 035-266 31 01
Mobil 0703-35 31 01
www.91anmuseet.se